

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 091778 17 Rev 2
Banjaluka: 14.12.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, te Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Republike Srpske – Ministarstvo ..., zastupane po Pravobranilaštvu Republike Srpske, Ulica Kralja Alfonsa XIII/11, Banjaluka, protiv tuženih d.o.o. „Z. G.-Z.“, ..., B., RS, zastupanog po punomoćniku – advokatu P.B., Ulica ..., B. i d.o.o. „D.R.E.“, Ulica ..., B., RS, zastupanog po punomoćniku-advokatu I.S., Ulica ..., B., radi isplate, vrijednost predmeta spora 495.189,50 KM, odlučujući o revizijama tuženih izjavljenim protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 091778 17 Pž 2 od 14.9.2017. godine, na sjednici održanoj 14.12.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizije se odbijaju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 091778 11 Ps od 19.1.2017. godine, obavezani su tuženi d.o.o. „Z. G.-Z.“ (u daljem tekstu: prvotuženi) i d.o.o. „D.R.E.“ (u daljem tekstu: drugotuženi) da tužitelju isplate na ime duga iznos od 495.189,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 24.3.2011. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplate iznos od 6.250,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Odbijen je tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tražena zakonska zatezna kamata za period od 1.1.2010. godine do 23.3.2011. godine, kao i zahtjev za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 091778 17 Pž 2 od 14.9.2017. godine, žalbe tuženih su odbijene i prvostepena presuda potvrđena u dosuđujućem dijelu.

Odbijen je zahtjev tuženih za naknadu troškova postupka, na ime sastava žalbe, u iznosu od 4.387,50 KM, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka, na ime sastava odgovora na žalbu, u iznosu od 1.250,00 KM.

Prvotuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno

sudjenje, a tužitelj obaveže na naknadu troškova postupka, na ime sastava revizije, u iznosu od 4.387,50 KM.

Drugotuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje, a tužitelj obaveže na naknadu troškova postupka, na ime sastava revizije, u iznosu od 4.387,50 KM.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizije odbiju.

Revizije nisu osnovane.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obavežu tuženi da mu isplate na ime duga iznos od 495.189,50 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.1.2010. godine do isplate.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem:

da su tuženi 15.1.2008. godine zaključili pismeni ugovor o Konzorciju, u cilju podnošenja ponude za kupovinu 25.055.340 akcija oznake BOSK-R-A, nominalne vrijednosti 1 KM, što predstavlja 58,52 % ukupnog kapitala privrednog društva Robne kuće „B.“ a.d. B. (preambula, tačka 7); da su članom 3. ugovorili da Konzorcij zastupa drugotuženi i da R.B. može u ime i za račun Konzorcijuma preduzimati sve pravne i faktičke radnje, a posebno one koje će rezultirati zaključenjem ugovora o kupoprodaji 25.055.340 akcija oznake BOSK-R-A (u daljem tekstu: akcije RK); da su članom 3. pasus 5. ugovorili da članovi Konzorcijuma mogu dati ovlaštenje za zastupanje i trećem licu koje nije član Konzorcijuma, sa ovlaštenjima koja će biti definisana u tekstu punomoćja, uz prethodnu saglasnost druge ugovorne strane; da su članom 5. ugovorili da odgovaraju neograničeno i solidarno za obaveze koje nastanu iz kupoprodaje akcija RK i eventualne kupovine preostalog osnovnog kapitala (uplata kupoprodajne cijene, eventualno polaganje garancije i izvršenje drugih ugovornih obaveza), a međusobno imaju pravo regresa, te da preuzimaju sve obaveze koje drugotuženi bude preuzeo tokom pregovora u skladu sa ovlaštenjima iz člana 3. ugovora;

da su tuženi ovjerenom punomoćju ovlastili D.Đ. da može „zaključiti, potpisati i ovjeriti ugovor o prodaji akcija u RK „B.“ a.d. B. po kome Konzorcijum kupuje 58,5224214 % osnovnog kapitala RK „B.“ a.d. B. iskazan u 25.055.340 komada akcija nominalne vrijednosti od 1 KM i da može, u ime i za račun Konzorcijuma, *preduzeti i druge pravne i faktičke radnje koje su u vezi sa zaključenjem ugovora o prodaji akcija u RK „B.“ a.d. B.*“;

da je 28.10.2008. godine pred notarom M.D. iz B., pod brojem OPU 1302/2008, ovjeren pismeni ugovor o prodaji akcija u RK „B.“ a.d. B., između Vlade Republike Srpske, kao prodavca, koju zastupa Predsjednik Vlade M.D., kao zakonski zastupnik i Ministar ... P.G., kao ovlaštenu potpisnik u ime prodavca, te Konzorcijuma tuženih, kao kupca, zastupanog po D.Đ. kao ovlaštenom potpisniku, temeljem posebne punomoći za potpisivanje ugovora;

da je članom 5.1.1. ovog ugovora ugovoreno: da cijena iznosi 3.000.000,00 Eura, da kupac preuzima i obaveze koje preduzeće (RK „B.“ a.d.) ima prema dobavljačima, Poreskoj upravi i ostalim povjeriocima, i to na način i u visini /obimu kako slijedi: obaveze preduzeća prema PU RS

i fondovima obaveznog osiguranja u iznosu od 5.000.000,00 KM, da za obaveze koje nisu navedene u prethodnom stavu, kupac zadržava pravo da neće u potpunosti izmiriti/servisirati ukoliko kupac ustanovi da za iste nije znao prilikom kupovine ili da visina istih nije utvrđena na adekvatan način, odnosno da postoji mogućnost smanjivanja ili otpusta i slično; da je članom 14.3 ugovoreno da će promjene i amandamni ugovora biti važeći samo ako ih strane daju u pismenoj formi i obje potpišu;

da je 3.7.2009. godine u B. zaključen pismeni ugovor broj: 14-01-1537-15/09 (u daljem tekstu: glavni ugovor), između *Vlade Republike Srpske*, zastupane po P.G., ministru trgovine i turizma, *Konzorcijuma* pravnih lica „Z.G.Z.“ d.o.o. B. i „D.R.E.“ d.o.o B., zastupanog po punomoćniku D.Đ. i *Sindikalne organizacije* Robne kuće „B.“ a.d B., zastupane po predsjedniku sindikata Branki Gostić; da su se ugovarači odredbom člana 1. glavnog ugovora sporazumjeli da se Vlada Republike Srpske obavezuje da će na račun Sindikalne organizacije uplatiti iznos od 300.000,00 KM „na ime pomoći u korist navedene Sindikalne organizacije“, da je Vlada Republike Srpske dana 11.6.2009. godine na osnovu rješenja broj: 04/1-012-2-1114/09, Sindikalnoj organizaciji, „zbog teške materijalne situacije u kojoj se nalaze radnici takođe u vidu jednokratne pomoći isplatila iznos od 195.189,50 KM“, te je konstatovano da su ugovorne strane saglasne da „navedena sredstva predstavljaju umanjenje obaveza RK „B.“ a.d. B. prema radnicima“; da je u odredbi člana 3. glavnog ugovora navedeno da se isplatom u vidu pomoći prema Sindikalnoj organizaciji „u iznosu od 495.189,50 KM radnici RK „B.“ smatraju namirenim za dio obaveza iz prethodnog perioda u visini navedenog iznosa od strane Robne kuće „B.“ B.“; da je u odredbi člana 4. glavnog ugovora regulisano da se Konzorcijum obavezuje da iznos od 495.189,50 KM „vrati Vladi Republike Srpske, odnosno Ministarstvu trgovine i turizma uplatom na jedinstveni račun trezora u roku od 60 dana od dana potpisivanja ovog ugovora“; da je glavni govor potpisan od strane P.G. za Vladu Republike Srpske i ovjeren pečatom, B.G. za Sindikalnu organizaciju i ovjeren pečatom i D.Đ. za Konzorcijum (bez ovjere pečatom);

da je tužitelj 13.7.2009. godine glavni ugovor dostavio Konzorcijumu „na ovjeru i potpis“, te da je D.Đ. u ime Konzorcijuma obavjestio tužitelja da imaju primjedbi na „nacrt ugovora“, u smislu da je neophodno utvrditi koji iznos sredstava Vlada daje sindikalnoj organizaciji kao „bespovratna sredstva“, a koji iznos kao „pozajmicu“, da nije postignut dogovor da se cjelokupni iznos od 495.189,50 KM „vrati Vladi Republike Srpske već samo deo“ i da nacrt ugovora treba preformulisati na način da u njemu RK „B.“ a.d B. bude određena kao „glavni dužnik... a Konzorcijum može imati samo tretman jemca“;

da je 16.9.2009. godine održan sastanak u Ministarstvu ... RS, kome je u ime tuženih prisustvovao Petar Rajčić po priloženoj punomoći i advokat I.S. koji je predložio da sastavi aneks glavnog ugovora s prijedlogom da se „novac uplati do kraja godine u dvije tranše, jedna do kraja decembra, a druga do 31.1.2010. godine“; da je sačinjen prijedlog pismenog aneksa kojim se predlaže izmjena člana 4. glavnog ugovora, tako da treba da glasi da se „Konzorcijum obavezuje da iznos od 495.189,50 KM vrati Vladi RS s uplatama na jedinstveni račun trezora, i to iznos od 247.594,75 najkasnije do 31.12.2009. godine i iznos od 247.594,75 najkasnije do 31.1.2010. godine“, dok ostali članovi glavnog ugovora ostaju neizmjenjeni;

da je Vlada RS pod brojem 04/1-012-2/780/09 dana 25.9.2009. godine, donijela rješenje o davanju saglasnosti na Aneks glavnog ugovora i da je Ministarstvo ... RS dopisom broj: 14-01-1537/09 od 1.10.2009. godine dostavila glavni ugovor i aneks tuženima „da isti potpišu i ovjere i

preko svog advokata gos. S.“ dostave ovom ministarstvu, sa kasnijim urgencijama za postupanje (19.10.2009. godine, 3.11.2009. godine, 3.12.2009. godine), ali da tuženi to nisu uradili;

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 10., 26., 103., 109., 262. i 453. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud odlučuje kao u izreci.

Prvostepeni sud je odbio prigovor nedostatka pasivne legitimacije pozivom na odredbu člana 5. ugovora o Konzorcijumu, nalazeći da su tuženi ugovorili svojom voljom da „neograničeno i solidarno“ odgovaraju za obaveze koje proisteknu prilikom kupovine akcija RK „B.“ a.d. B.

Prvostepeni sud je odbio i prigovor tuženih da D.Đ. nije bio ovlašćen da u ime Konzorcijuma potpiše glavni ugovor. Prvostepeni sud nalazi da ovlašćenje za preduzimanje te radnje proizilazi iz punomoći koja mu je data za zaključenje ugovora o kupovini akcija RK, jer je njome ovlašćen i za poduzimanje svake druge pravne i faktičke radnje u vezi sa zaključenjem ugovora o prodaji akcija u RK „B.“ a.d. B.“, a glavni ugovor je u vezi realizacije tog ugovora.

Po ocjeni prvostepenog suda, glavni ugovor po sadržaju predstavlja ugovor o preuzimanju ispunjenja (član 453. stav 1. ZOO) koga su zaključili Konzorcijum, kao dužnik i tužitelj, kao treće lice, pa temeljem takvog ugovora radnici, kao povjerioci, nisu stekli nikakva prava prema tužitelju.

Sud je neosnovanom cjenio tvrdnju tuženih da je 3.7.2009. godine sačinjen samo nacrt glavnog ugovora, a ne da je zaključen ugovor, cijeneći da takvo što ne proizilazi iz „sadržine teksta ugovora“ i da tuženi nisu dokazali da se isplata iznosa od 495.189,50 KM ne odnosi na isplatu obaveza po osnovu zaključenog ugovora o prodaji akcija RK, posebno ukazujući na tačku 5.1.1. ugovora o prodaji akcija.

U obrazloženju, prvostepeni sud ukazuje da odluku nije zasnovao na Aneksu, jer nalazi utvrđenim da tužitelj nije dokazao da je „Aneks zaključen sa ovlaštenim predstavnikom Konzorcijuma“.

Odlučujući o žalbama tuženih, drugostepeni sud u svemu prihvata činjenično utvrđenje i pravno shvatanje koje je dato u obrazloženju odluke prvostepenog suda kada je u pitanju prigovor pasivne legitimacije i valjanost punomoći D.Đ. da potpiše glavni ugovor, kao i stav da glavni ugovor ima osnov u ispunjenju obaveza tuženih preuzetih ugovorom o kupovini akcija RK.

Drugostepena odluka je pravilna.

Konzorcijum je oblik udruživanja trgovačkih društava, najčešće banaka, radi zajedničkog finansiranja nekog većeg podhvata. Tim udruživanjem ne nastaje nova pravna osoba (ugovarači zadržavaju svoj pravni subjektivitet), a konzorcijum prestaje da postoji nakon dovršenja posla radi kog je i osnovan. Članovi konzorcijuma najčešće preuzimaju u odnosu na investitora solidarnu odgovornost za ispunjenje ugovornih obaveza (kako je i određeno u članu 5. ugovora o

Konzorcijumu), dok svoje međusobne odnose, prava i obaveze, članovi konzorcijuma uređuju konzorcijalnim ugovorom.

Dakle, pravilno je odbijen prigovor nedostatka pasivne legitimacije obzirom da samo označeni d.o.o. „Z.G.-Z.“ i d.o.o. „D.R.E.“, ali ne i Konzorcijum, imaju pravni subjektivitet, tj. stranačku sposobnost. Pored toga, da je na strani pasivne legitimacije označen Konzorcijum, to ne bi predstavljalo neurednu tužbu jer su tuženi, po njihovom ugovoru od 15.1.2008. godine, osnivači Konzorcijuma, prema tome, nosioci prava i obaveza Konzorcijuma.

U ovoj parnici je sporno da li su tuženi, kao članovi Konzorcijuma, preuzeli druge novčane obaveze iz ugovora o prodaji akcija RK (pored isplate ugovorene cijene od 3.000.000,00 Eura i iznosa od 5.000.000,00 KM Poreskoj upravi RS), odnosno da li je D.Đ. imao ovlaštenje da u ime Konzorcijuma potpiše glavni ugovor kojim su se obavezali tužitelju vratiti iznos od 495.189,50 KM.

U odgovoru na ova pitanja, nužno je da se odredbe i ugovora o prodaji akcija RK i odredbe glavnog ugovora, cijene shodno odredbi člana 99. stav 2. ZOO i istražuje zajednička namjera stranaka prema načelima obligacionog prava.

Članom 5.1.1. stav 2. ugovora o prodaji akcija RK, kupac (Konzorcijum) je preuzeo obaveze RK „B.“ a.d., kako prema Poreskoj upravi, tako i prema „dobavljačima i ostalim povjeriocima“, u koje, svakako, spadaju i radnici koji imaju potraživanja po osnovu neisplaćenih plata i ostalih naknada po osnovu radnog odnosa. Tačno je da je predmetni član sadržajno nepotpun u smislu navođenja visine obaveze kupca prema „ostalim povjeriocima“, ali da ta obaveza postoji proizilazi iz stav 3. člana 5.1.1. , da „za obaveze preduzeća koje nisu navedene u prehodnom stavu, kupac zadržava pravo da neće u potpunosti izmiriti/servisirati obaveze ukoliko kupac ustanovi da za iste nije znao prilikom kupovine ili da visina istih nije utvrđena na adekvatan način, odnosno da postoji mogućnost smanjivanja ili otpusta i slično“. U prilog tome je i odredba stava 5. ovog člana, po kojoj je prodavac saglasan da kupac može namirenje dugovanja prema povjeriocima iz stava 2. ostvariti i reprogramom, na način postignut dogovorom sa povjeriocima.

Ovaj sud prihvata stav nižestepenih sudova da je D.Đ. imao ovlaštenje da u ime Konzorcijuma potpiše glavni ugovor. Naime, nesporno je da su tuženi ovlastili D.Đ. da u njihovo ime i za njihov račun zaključi ugovor o prodaji akcija RK, kao konkretnu pravnu radnju, ali i da su mu, u istoj punomoći, dali ovlaštenje „*da može, u ime i za račun Konzorcijuma, preduzeti i druge pravne i faktičke radnje koje su u vezi sa zaključenjem ugovora o prodaji akcija u RK „B.“ a.d. B. “*. Sintagmu „*u vezi sa zaključenjem ugovora o prodaji akcija u RK*“, treba tumačiti na način da se ovlašćuje na zaključenje kako onih ugovora koji su eventualno potrebni da bi se došlo do zaključenja Ugovora o prodaji akcija RK, tako i na zaključenje ugovora koji proizilaze iz već zaključenog ugovora o prodaji akcija (radi se o jedinstvenom pravnom poslu), što bi se odnosilo na zaključenje spornog glavnog ugovora.

Da je to tako, proizilazi iz aktivnih radnji punomoćnika tuženih koji potpisuje glavni ugovor, ali i iz daljeg postupanja Konzorcijuma, posebno iz sastanka od 16.9.2009. godine u Ministarstvu trgovine i turizma RS, kome je u ime tuženih prisustvovao Petar Rajčić po priloženoj punomoći i advokat Igor Sjerikov, koji je predložio da sastavi aneks glavnog ugovora s prijedlogom da se „novac uplati do kraja godine u dvije tranše, jedna do kraja decembra, a druga do 31.1.2010. godine“, kao i iz činjenice da je advokat Igor Sjerikov sačinio prijedlog pismenog aneksa kojim se

predlaže izmjena člana 4. glavnog ugovora, tako da treba da glasi da se „Konzorcijum obavezuje da iznos od 495.189,50 KM vrati Vladi RS s uplatama na jedinstveni račun trezora, i to iznos od 247.594,75 najkasnije do 31.12.2009. godine i iznos od 247.594,75 najkasnije do 31.1.2010. godine“ (što tuženi ne osporavaju).

To što je tužitelj naknadno tražio od tuženih da potpišu i ovjere glavni ugovor i Aneks, nema uticaja na obim punomoćja D.Đ. i valjanost glavnog ugovora. Postupanje tužitelja u smislu njegovog odbijanja da potpiše i ovjeri glavni ugovor i Aneks, obzirom na navedeno, ne može se podvesti pod odredbu člana 88. ZOO jer se ne radi o zaključenju ugovora od strane neovlašćenog lica, pa da je bilo potrebno njihovo naknadno odobrenje da bi se zaključeni glavni ugovor smatrao valjanim.

Sporni iznos od 495.189,50 KM, prema članu 1. glavnog ugovora, predstavlja umanjeње obaveze RK „B.“ a.d. prema radnicima (povjericima), što znači i umanjeње obaveze tuženih prema članu 5.1.1. stav 2. Pri tome je bez uticaja to što je kao svrha uplate navedena jednokratna pomoć sindikalnoj organizaciji RK, jer je sadržinski to predstavljalo djelimično izmireње potraživanja radnika od preduzeća.

Pravilno su nižestepeni sudovi cijenili da glavni ugovor ima karakter ugovora o preuzimanju ispunjenja (član 453. ZOO), jer su tuženi prema članu 5.1.1. preuzeli obaveze preduzeća, dakle oni su nakon zaključenja ugovora postali dužnik svojih povjericilaca (radnika preduzeća).

Pobijana odluka nema nedostatke na koje se ukazuje u revizijama, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, pa su revizije primjenom odredbe člana 248. ZPP odbijene.

Predsjednik vijeća:
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić